

Työ- ja elinkeinoministeriö (lausuntopalvelu.fi)

VIITE: VN/25055/2023

Poliisihallituksen lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta, sekä turvavarastolain muuttamisesta

1 Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt Poliisihallitukselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi huoltovarmuuden turvaamisesta ja Huoltovarmuuskeskuksesta, sekä turvavarastolain muuttamisesta.

Esityksen tavoitteena on perustaa virastomuotoinen Huoltovarmuuskeskus, mikä vastaisi paremmin muuttuneen turvallisuus- ja toimintaympäristön vaatimuksiin sekä selkeyttäisi Huoltovarmuuskeskuksen viranomaisasemaa. Huoltovarmuuskeskuksella on tällä hetkellä hallintotehtäviä, ja se käyttää julkista valtaa ja merkittävääkin julkista valtaa. Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät säädettäisiin nykyistä selkeämmin lain tasolla sen varmistamiseksi, että sääntely täyttää perustuslaissa säädetyt vaatimukset. Samalla Huoltovarmuuskeskuksen hallintomallia uudistettaisiin vastaamaan paremmin valtion virastomallia. Huoltovarmuuskeskuksen työntekijöiden työsopimussuhteet muutettaisiin virkasuhteeksi. Eri ministeriöiden mahdollisuuksia osallistua huoltovarmuuskeskuksen ohjaukseen parannettaisiin perustamalla horisontaalisesti toimiva Huoltovarmuuskeskuksen ohjausryhmä.

Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuustoimenpiteiden rahoitusmalli uudistettaisiin siten, että osa rahoituksesta tulisi valtion talousarviosta ja osa huoltovarmuusmaksusta. Muutosten tavoitteena on varmistaa Huoltovarmuuskeskuksen ja huoltovarmuusrahas-
ton riittävä rahoituksen taso.

Valtion varmuusvarastoja koskevaa sääntelyä täsmennettäisiin määrittelemällä valtion varmuusvarastojen perustamisen sekä käyttöönoton menettelyt. Lakiin lisättäisiin säännökset tuotantovarauksista ja suorituskykyvarauksista. Lisäksi turvavarastolakiin esitetään tehtäväksi lähinnä teknisiä muutoksia.

2 Poliisihallituksen lausunto

Poliisihallituksen lausunto on laadittu lausuntopalvelu.fi -palvelun rakenteen mukaisesti ja alaotsikoita käyttäen. Muilta osin kuin mitä alla on lausuttu, ei Poliisihallituksella ole asiasta lausuttavaa.

1 § Lain soveltamisala ja tavoitteet

Poliisihallitus pitää erittäin kannatettavana sitä, että *turvallisuus* on huomioitu huoltovarmuuslain soveltamisalaa koskevassa säännöksessä. Asia on merkityksellinen ja erityisesti vallitsevassa toiminta- ja turvallisuusympäristössä.

4 § Huoltovarmuuskeskuksen tehtävät

Säännöksen kohdassa 5 mainitaan vain *sotilaallista maanpuolustusta tukevan tuotannon turvaamisen edistäminen*. Poliisihallitus katsoo, että säännöksen 5 kohdan mukaan huoltovarmuuskeskuksen tehtävä on edistää huoltovarmuuden kannalta välttämättömien tavaroiden ja palveluiden saatavuuden turvaamista normaaliolojen vakavissa häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa sekä edistää sotilaallista maanpuolustusta *ja turvallisuutta*, tai vaihtoehtoisesti *sisäistä turvallisuutta* tukevan tuotannon turvaamista.

Sisäisen turvallisuuden lisääminen säännökseen mahdollistaisi sellaisten vastaavien kumppanuussopimusten tekemisen poliisin ja kotimaisten yksityisen sektorin toimijoiden (lähinnä yritysten) välillä, kuin mitä esimerkiksi Puolustusvoimilla on. Vallitsevan toiminta- ja turvallisuusympäristön johdosta tälle olisi sisäisen turvallisuuden kannalta perusteltu tarve.

12 § Valtion varmuusvarastointi

Poliisihallitus pitää erittäin kannatettavana sitä, että *turvallisuus* on huomioitu myös valtion varmuusvarastointia koskevassa säännöksessä. Asia on merkityksellinen ja erityisesti vallitsevassa toiminta- ja turvallisuusympäristössä.

23 § Huoltovarmuuskeskuksen tiedonsaantioikeus

Tiedonsaantioikeuksia koskevissa säätämisyjärjestysperusteluissa todetaan, että *henkilötietojen käsittelyä ei tapahdu Huoltovarmuuskeskukselle osoitetuissa tehtäväkokonaisuuksissa*. Samoissa perusteluissa todetaan kuitenkin myöhemmin, että *lakiehdotuksen 24 §:n mukainen elinkeinonharjoittajan ja elinkeinoelämän järjestön tiedonantovelvollisuus huoltovarmuuskeskukselle voi merkitä henkilötietojen käsittelyä, kun henkilötietoja luovutetaan keskukselle sen tehtävien suorittamiseksi*. Perustelut vaikuttavat tältä osin olevan keskenään hieman ristiriitaiset, ja Poliisihallituksen näkemyksen mukaan viimeksi mainittu perustelu olisi oikea.

25 § Salassa pidettävän tiedon luovuttaminen

Säännöksen mukaan Huoltovarmuuskeskus ei saa luovuttaa toiselta viranomaiselta saatuja tietoja edelleen vastoin tietoja luovutettaessa asetettuja ehtoja. Ehdollinen luovutusrajoitus on ymmärrettävä, mikäli se koskee turvallisuusluokiteltavia tietoja. Siltä osin, kun se ei koske turvallisuusluokiteltavia vaan salassa pidettäviä tietoja, asia on hieman ristiriidassa voimassa olevan julkisuuslain sääntelyn kanssa.

Toinen huomio säännöksessä koskee sitä mahdollista asiakirjaa tai tuotetta, joka huoltovarmuuskeskukselle toimitetuista tiedoista syntyy taikka luodaan. Esimerkiksi huoltovarmuuden tilannekuva tai vastaava sisältää potentiaalisesti luovutusrajoituksen alaista tietoa. Huoltovarmuuden tilannekuva on kuitenkin luonteensa vuoksi sellainen tuote, joka tulisi voida antaa kolmannelle.

26 § Virka-apu

Säännöksen mukaan Huoltovarmuuskeskuksella olisi oikeus saada poliisilta virka-apua 4 §:n 1 momentin 6 kohdassa säädetyn valtion varmuusvarastojen valvonnan toteuttamiseksi sekä 13 ja 14 §:ssä säädetyn valtion varmuusvarastojen käyttöönoton suorittamiseksi, jos virka-avun antaminen voi tapahtua vaarantamatta poliisille säädettyjen muiden tehtävien suorittamista. Poliisihallitus kannattaa sitä, että säännöksessä on maininta siitä, ettei virka-avun antaminen saa vaarantaa poliisille säädettyjen muiden tehtävien suorittamista. Se selkeyttää virka-avun viimesijaisuutta ja poliisin oikeutta asettaa tehtävät tärkeysjärjestykseen.

Säännöskohtaisissa perusteluissa on todettu, että poliisin virka-apua voitaisiin tarvita esimerkiksi rakennukseen tai muuhun suljettuun tai tilaan pääsemiseksi, jos se olisi välttämätöntä varmuusvarastojen hallinnoimiseksi, käyttöönotettavaksi tai viranomaisvalvonnan suorittamiseksi. Tältä osin perustelut ovat Poliisihallituksen näkemyksen mukaan kannatettavat.

Epäselväksi jää, onko Huoltovarmuuskeskukselle säädetty laissa oikeutta päästä niihin tiloihin, joissa valtion varmuusvarastot ovat. Perusteluiden mukaan osaa valtion varmuusvarastoista ylläpidetään Huoltovarmuuskeskuksen ja varastointikumppanina toimivan yksityisen elinkeinonharjoittajan välisellä sopimuksella. Varastointikumppani hallinnoi ja varastoi Huoltovarmuuskeskuksen omistamia varmuusvarastoitavia materiaaleja omissa varastoissaan. Näin ollen, voiko poliisin virka-apu olla työkalu päästä paikkaan tai tilaan, johon Huoltovarmuuskeskuksella ei ole lain nojalla oikeutta päästä, mutta sopimuksen perusteella on. Poliisihallituksen näkemyksen mukaan laissa tulisi olla tästä maininta.

Ehdotetun huoltovarmuuslain 14 §:ssä säädetään ainoastaan Sosiaali- ja terveysministeriön päätäntävällä. Näin ollen kyseisen säännöksen liittyminen virka-apusäännöksen (Huoltovarmuuskeskuksen poliisilta saama virka-apu) ei vaikuta perustellulta.

28 § Huoltovarmuusrikkomus

Poliisihallitus pitää huoltovarmuusrikkomusta koskevaa säännöstä kannatettavana. Säännöksestä ei kuitenkaan käy ilmi, onko uhkasakkosäännöksessä mainittua uhkasakkomenettelyä käytettävä ennen, kuin huoltovarmuusrikkomus voi tulla kyseeseen. Poliisihallitus esittää uhkasakkomenettelyn käyttöä rikkomussäännöksen soveltamisen edellytykseksi, koska näin se olisi yhdenmukainen eräiden toisten rikoslain ulkopuolisten rikkomussäännösten kanssa, ja toiseksi se korostaisi rikoslainkäytön viimesijaisuutta. Mikäli tämä viimesijaisuutta koskeva tarkennus lakiin kirjataan, Poliisihallitus esittää harkittavaksi myös seuraavaa kirjausta omana momenttinaan:

Se, joka rikkoo tämän lain nojalla määrättyä uhkasakolla tehostettua kieltoa tai velvoitetta, voidaan jättää tuomitsematta rangaistukseen samasta teosta.

Vakiintuneen rikkomuskirjaamiskäytännön mukaan säännöksen toisen momentin tulisi alkaa päälauseella "Huoltovarmuusrikkomuksesta tuomitaan myös se, joka...".

Muu asia, jonka haluatte tuoda työryhmän tietoon

Ehdotetun turvavarastolain 11 §:n 1 momentin mukaan Huoltovarmuuskeskuksella olisi oikeus saada poliisilta virka-apua 10 §:n 2 momentissa säädetyn turvavarastojen valvonnan toteuttamiseksi, jos virka-avun antaminen voi tapahtua vaarantamatta poliisille säädettyjen muiden tehtävien suorittamista. Virka-avun saamisen perusteena on valvonnan toteuttaminen. Turvavarastolain 10 §:n 1 momentin mukaan Huoltovarmuuskeskuksen määräämät henkilöt ovat oikeutettuja suorittamaan tarkastuksia turvavarastojen tiloissa turvavaraston suuruuden selvittämiseksi. Poliisihallitus ehdottaa, että vastaava toimivaltuus päästä tiloihin säädettäisiin huoltovarmuuslaissa vastaavasti.

Janne Paavola, Poliisijohtaja

Visa Weckström, Poliisilakimies

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 08.08.2025 klo 13:07. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.

Jakelu

Työ- ja elinkeinoministeriö (lausuntopalvelu.fi)

Tiedoksi

Poliisihallitus/Esikunta

Poliisihallitus

Vuorimiehentie 3, PL 1000, 02151 Espoo

kirjaamo.poliisihallitus@poliisi.fi

Puhelin +358 295 480 181, Faksi +358 295 411 780, poliisi.fi